

Indledningen er redigeret af Jens Lei Wendel-Hansen og Krista Stinne Greve Rasmussen

Tilsyn ved prof. dr.theol. h.c. Niels Jørgen Cappelørn

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktcommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

Grundlovens Aarsdag Den 5te Juni 1850

ved Steen Tullberg

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Baggrund
- 3 Indhold
- 4 Efterspil
- 5 Anvendt litteratur

1 Anledning

Grundlovens Aarsdag Den 5te Juni 1850 udkom som selvstændigt tryk på den angivne dato, 5. juni 1850, og blev genoptrykt dagen efter i *Fædrelandet*, nr. 128, den 6. juni 1850, s. 509, og senere i tredje årgang af Grundtvigs tidsskrift *Danskeren*, nr. 23, den 15. juni 1850.

Grundtvigs sang blev afsunget ved en fest på Skydebanen i anledningen af årsdagen for Grundlovens vedtagelse. Tilstede var ca. 200 personer, hvoraf 110 var medlemmer af Rigsdagen. Efter en indledende skål for kongen udbragt af Folketingets formand, C.G. Andræ, sang man Grundtvigs sang, hvorefter Landstingets formand, P.D. Bruun, udbragte en skål for Grundloven. Under festen udbragte Grundtvig selv tre skåler: en for hæren, en for ordets frihed og en for general Ryes minde (jf. *Berlingske Tidende 1850*, sp. [1]).

2 Baggrund

Grundtvig havde som medlem af Den grundlovgivende Rigsforsamling fra november 1848 deltaget i arbejdet med Grundlovens udformning op til dens vedtagelse i juni

1849. Da det kom til afstemning, endte han dog med slet ikke at stemme. I sit tidsskrift *Danskeren* fra 2. juni 1849 skriver han i artiklen “Danmarks Riges Grundlov” om sine overvejelser i den anledning (Grundtvig 1849, s. 334):

Hvad ellers denne Grundlov i sig selv angaaer, da har jeg gjort mig al optænkelig Umage for at den skulde blive bedre, og jeg har *hverken* stemt *for* eller *imod* den, thi efter modent Overlæg kunde jeg *ikke* stemme *for* den og burde *ikke* stemme *imod* den.

Grundtvig uddyber sin holdning ved at hævde, at han ved at stemme imod Grundloven ville komme på hold med nogen, der vil have mindre frihed og mere ulighed i samfundet, mens han ved at stemme for ville støtte en Grundlov, der ikke er i det danske folks smag og derfor vil gøre mere skade end gavn.

Grundtvigs “Umage” for at forbedre Grundloven (jf. citatet) dækker over en meget lidt succesfuld indsats i Den grundlovgivende Rigsforsamling. Ganske vist fik Grundtvig sat et aftryk med formuleringen om offentlighed og mundtlighed i retsplejen (Dam 1983, s. 58), men hans kongstanke om en højskole i Sorø led skibbrud, og han stod ofte alene med sine synspunkter, således i sit syn på et af de centrale forhandlingspunkter, Rigsdagens sammensætning (Wendel-Hansen, s. 135-141; 138).

3 Indhold

På den baggrund er det umiddelbart overraskende, at tonen og indholdet i *Grundlovens Aarsdag Den 5te Juni 1850* er så positivt, som det er. Men Grundtvig tilpassede sig den nye forfatningsmæssige virkelighed og fortsatte da også efterfølgende sit politiske virke i Folketinget (se fx indledningen til [Til Vælgerne i Præstø Amts fjerde Valgkreds](#)).

I hans sang, der består af fem strofer, understreges det, at Grundloven er både kongens og folkets (strofe 1 og 3). Den kaldes “den bedste Lov / I noget Kongerige!” (strofe 1), som giver folket lov og ret “Til sig for frit at regne!” (strofe 2). At Grundloven er født med krigen som baggrund fremgår af strofe 3 og 5, hvor frihedens opkomst knyttes sammen med krigslarm og fjendedrab (strofe 3). Grundloven er altså indviet med blod (strofe 5), men sangens grundtone er hele vejen håbets og forventningens. Det er en ny tid, der indvarsles (strofe 3), og et nyt liv, der tages hul på, udtrykt med billedet af sangfuglens nye kuld unger (strofe 4).

4 Efterspil

Grundlovens årsdag var til at begynde med noget, der kun blev fejret i private sammenhænge, hovedsageligt i hovedstaden, men også ved festmiddage enkelte steder i provinsen. I København blev de tre første årssage således fejret som skildret ovenfor med en sammenkomst på Skydebanen med deltagelse af ministre, rigsdagsmænd m.m. Med tiden blev begivenheden en mere politisk manifestation, således i 1852, hvor dagen bl.a. blev markeret med regeringskritiske taler, og i 1853 fandt den første store offentlige grundlovsfest sted i København (jf. Warring 2005, s. 23 f.). Ved denne lejlighed talte Grundtvig i sin egenskab af formand for Den danske Forening. Han understregede her, at når blot “Folket hævdede sit Fædreland, sit

Modersmaal og den fri Folkestemme, skulde det vel ogsaa fremdeles bevare sin Ære, sin Frihed og sin Selvstændighed”. Ifølge et referat (formentlig af Frederik Barfod) af begivenheden blev talen modtaget med “en Jubel, som syntes aldrig at ville ophøre” ([Barfod 1853], sp. [6]).

5 Anvendt litteratur

- [Barfod, F.] (1853) “Grundlovsdagen. (Sluttet)” i *Dannebrog. Et Ugeblad for den Danske Forening*, nr. 6, 24. juni, sp. [5-7]. København.
- *Berlingske Tidende* (1850), nr. 129, den 6. juni 1850. København.
- *Bibliografien*, se Johansen, Steen (1948-1954).
- Dam, Poul (1983) *Politikeren Grundtvig*. Århus.
- *Fædrelandet* (1850), nr. 128, den 6. juni. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1849) *Danskeren*, bind 2. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1850) *Danskeren*, bind 3. København.
- Johansen, Steen (1948-1954) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs skrifter*, bind 1-4. København.
- Wendel-Hansen, Jens Lei (2022) “Den politiske Grundtvig. Fra kværulant på Christiansborg til orakel på Vartov”, i *Den store mand. Nye fortællinger om Grundtvig*, red. Lone Kølle Martinsen. København.
- Warring, Anette (2005) *Historie, magt og identitet – Grundlovsfejringer gennem 150 år*. Aarhus.